

André Ravier

UČENJAK IN SVETNIK
FRANČIŠEK SALEŠKI

LJUBLJANA 2010

Zbirka MOZAIK

4: André Ravier, *Učenjak in svetnik Frančišek Saleški*,

Izvirnik: André Ravier, *Un sage et un saint François de Sales*

© 1985, Nouvelle Cité, Paris

ISBN 2-85313-095-9

Imprimi potest: Henri Madelin, provincial de France,
de la Compagnie de Jésus, Paris 2 janvier 1985

Imprimatur: Henri Dunand, vicaire général d'Annecy,
Annecy 2 février 1985, imprimé en France

Slovenski prevod: za Salezijanski inšpektorat
Alojzij Slavko Snoj, Rakovniška 6, SI-1000 Ljubljana

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929sv.Frančišek Saleški
27-36:929sv.Frančišek Saleški

RAVIER, André

Učenjak in svetnik Frančišek Saleški / André Ravier ; [prevedel
Stane Okorn ; fotografije Arhiv Salve Ljubljana]. - Ljubljana :
Salve, 2010. - (Zbirka Mozaik ; 4)

Prevod dela: Un sage et un saint François de Sales

ISBN 978-961-211-529-6

249866496

Prevedel Stane Okorn

Uredil Janez Potočnik

Lektoriral Stanislav Duh

Fotografije Arhiv Salve d.o.o. Ljubljana

Oblikovanje naslovnice in ilustracije Erna Pucihar

Založba Salve d.o.o. Ljubljana 2010

Tisk FORMATISK d.o.o.

Naklada 1000 izvodov

Draga Filoteja!
Spoštovani Teotim!

Veliki duhovi človeštva presegajo meje dežel in držav pa tudi kultur in narodov, zato si jih ne moremo lastiti. In tega si tudi ne želimo. Frančiška Saleškega, ki so ga Valentin Metzinger in drugi slikarji na Slovenskem velikokrat umetniško ovekovečili, si ne lastimo niti redovnice vizitadinke niti duhovni sinovi misijonske družbe Frančiška Saleškega in niti don Boskovi salezijanci, ki nam je kot vzor in zavetnik še posebno pri srcu, saj se po njem imenujemo.

Zato smo pripravili ta prevod Andréja Ravierja, menda sedaj najboljšega dela o Frančišku Saleškem, da bi ga mogli imeti pri nas vsi na voljo v razumljivi in sodobni govorici. Besedilo je slovenjeno, kolikor se je le dalo. Med besedilom pa je veliko narekovajev, saj so v glavnem navedki iz primarnih virov. Kakor je to utemeljeno in razveseljivo, tako utegne biti pri branju moteče. To velja predvsem za veliko izrazov v oklepajih, ki so v pomoč pri izgovarjavi francoskih besed, v glavnem imen.

Navdušuje nas ta simpatični Savojec, ki ga že tedaj radi napravljajo za Francoza. Pri njem kot duhovnem velikanu občudujemo zaljubljeno prizemljenost, zabeljeno s humorjem,

pri njem kot učenjaku in pisatelju pa brezmejno onebesenost: nekaj zelo simpatičnega za sodobnike današnja časa, ki imajo radi razburljive izzive in skrajna tveganja za potrditev osebne svobode.

Razmere, v katerih je Frančišku dano živeti, sprejema on brez tarnanja. V vsakem trenutku še nakazujejo tisto prepletenost religioznosti in politike, cerkvenih in državnih ureditev, ki se je zdela v nekdanjem svetu nujna in morda še v srednjeveškem obdobju blagodejna, ki pa v njegovem že modernem času, kakršen je naš čas – sicer pa gre sedaj že za postmoderno dobo, naravnost kriči po samostojnosti in pravzaprav ločenosti, ob medsebojni podpori, sodelovanju in spoštovanju avtonomije.

Knjiga presega razsežnosti navadnega življenjepisa. S časovnim zaporedjem nam predstavlja tudi nekatere vélike teme takratnega in sedanjega časa, kot npr. uresničevanje evangeljskega življenja v krščanskih skupnostih in še posebno v redovnih ustanovah, misijonsko in pastoralno zavzetost, slog ekumenskega dialoga, podpiranje znanosti in vere, še več, humanizma in svetosti, ki ju ne postavlja v nasprotje, niti enega za drugim, temveč v medsebojno povezanost in obojestransko obogatitev.

Vzemi in beri! Vsaj kak svetel žarek boš mogla najti zase, sodobna Filoteja oziroma docela delu predan Teotim, ki vaju morda menedžersko, politično ali zavzeto poklicno ter družinsko življenje zaposluje do skrajnih meja. Frančišek v nekem trenutku zaželene duhovne sprostitev pravi: Ideje mi bodo prihajale v glavo tako na gosto in na drobno, kot pada sneg pozimi!

Prav takih vzgibov duhovne ustvarjalnosti zaradi poglobljene ljubezni do vsega Dobrega, Lepega in Resničnega iz srca želi vsakemu od vaju, zato je s srcem sodeloval pri nastajanju tega slovenskega besedila

dr. Alojzij Slavko Snoj

Ljubljana Rakovnik,
na praznik svetega Frančiška Saleškega, 24. januarja 2010

Francišek Saleški – pot po vršacih

Doktor obojnega prava (civilnega in cerkvenega), duhovnik in škof v škofiji, ki jo je razdejal Kalvinov razkol, opustošilo pa »ženevsko ljudstvo« pa tudi savojsko in francosko, diplomat, pastir, voditelj duš, duhovni pisatelj ... Kako naj bi v kratkem življenjepisu zaobjel tako vsestransko osebnost? Toliko bolj, ko je Francišek Saleški živel v prehodni dobi: med včerajšnjim evropskim katolištvom in zadnjimi režami protestantizma, med renesanso in klasicizmom, med srednjeveško in tridentinsko Cerkvijo ... Kakšna obilica dogodkov in pustolovščin v tem življenju! Da se ne bi izgubili v tem gozdu, nam ostaja samo ena rešitev: poleteti navzgor in ubrati pot po vrhovih. Napravili bomo tako, dragi bralec, če ti je všeč.

Pot po vršacih ... Od tam gori obvladamo pokrajino; stvari se lepo uredijo in uskladijo, čeprav ne vidimo vseh podrobnosti. Morda mi boš dejal: »Ti si si izbral to pot in predvsem te razglede. Kje se pa bomo lahko oddahnili? Kdo mi zagotavlja, da je to prava izbira?« Čemu bi tajil? Lahko bi se zanesel na določenega razsodnika. Kot opravičilo navajam svoje dolge ure, ko sem raziskoval življenje in dela svetega Frančiška, o čemer pričajo moja dela o njem in bibliografija knjig, ki sem jih uporabljal.

Pot po vršacih ... Popolnoma si svoboden, da se spustiš, če hočeš, za kak trenutek v doline, da si jih ogledaš bolj od blizu, da podrobneje raziščeš te stvari s pomočjo bolj učenih del, da se pozabavaš s kakim neprimerljivim pismom Dopisovanja ali s kakim poglavjem iz knjig, ki nam jih je zapustil Frančišek. Ko pa boš spoznal celotnega človeka, kakršen je bil Frančišek Saleški, boš morda raje užival v kakšni anekdoti ali v kakšnem nasvetu. In če se boš začudil, da sem se včasih postavil na stališče, popolnoma nasprotno od drugih bolj znanih avtorjev glede kakih časovnih podatkov (zlasti kar se tiče študija mladega Frančiška v Parizu in v Padovi), vedi, da sem to storil na podlagi nekaterih v zadnjih časih odkritih dokumentov. Seveda je mogoče, da sem se tudi jaz zmotil ... kot moji predhodniki.

Pot po vršacih ... Če uporabljam to podobo, jo zato, ker je Frančišek rad primerjal svoje življenje s »težavno in spolzko« potjo. Ne smemo se bati, če čutimo, da »nas ta pot pripelje do podnožja križa«; vodnik je dober in nam »ponuja roko ... da bomo hodili bolj varno«.

Še zadnjo besedo: Morda me boš obsojal, da sem preveč navdušen za svojega junaka. Ali ne bi bilo primerno, da bi današnji pisci, ki hočejo pisati všečneje bralcem, našli pri svetnikih in svetnicah tudi napake in celo grehe? Do podrobnosti sem preiskal Frančiškovo življenje; pazljivo sem prisluhnil očitkom, ki so mu jih izrekli, še ko je bil živ: na primer malo moteča sentimentalnost, izpade jeze, spretnost, ki meji na dvoličnost (res, najdemo je veliko), za naš okus preplehka prizanesljivost. Vendar sem moral vsakokrat povesiti roke in priznati, da sem premagan.

Kot tisti trije študentje, ki so mu zavidali njegove kreposti in so ga ponoči napadli z meči, a jih je on hitro napodil v beg.

»Vsekakor sem Savojec tako po rodu kakor po obveznosti«

(1567–1578)

Rojstvo in rodovina

V četrtek 21. avgusta 1567 se je v veliki sobi na gradu Sales (sal) rodil majhen deček; to je bil prvi otrok gospoda in gospe de Boisy (dø buasí). Rodil se je dva meseca pred rokom in se je zdel »tako krhek in blizu smrti«, da so ga takoj v sili krstili ... ter zavili v bombaž!

Razrešimo takoj to zmešnjavo glede lastnih imen.

Na gradu Sales blizu gradu Thorens (torã) sta živelata dva brata, ki sta se tako čudovito ujemala, da bi lahko prebivala skupaj. Ludvik, starejši, je nosil naslov Sales; imel je tri sinove: Ljuba, Ludvika (ki bo pozneje postal duhovnik in pomemben sodelavec pri apostolatu našega Frančiška) in Gašperja. Mlajšemu bratu je bilo ime Frančišek in je pred poroko nosil naslov nekega drugega družinskega posestva, imenovanega Nouvelles (nuvêl).

Frančišek Nouvellski se je l. 1566 pri triinštiridesetih letih poročil z lepo sestrično Frančiško Sionnaško, ki je imela komaj 14 let. Frančiškina mati, Damoiselle (damuazêl) Bonaventura de Chevron-Villette (šəvrø-vilêt), vdova po Melhiorju Sionnaškem, je svoji hčeri dala kot doto grad, zemljišča in naslov de Boisy, s pogojem, da Frančišek Nouvellski prevzame to ime. Njuni otroci, med njimi tudi naš Frančišek, so

Vsebina

Draga Filoteja! Spoštovani Teotim!	3
Frančišek Saleski - pot po vršacih	5

I.

»Vsekakor sem Savojec tako

po rodu kakor po obveznosti« (1567–1578)	7
Rojstvo in rodovina	7
Krst v thorenški cerkvi	8
Ali so od leta 1569 do 1573 Boisyjevi prebivali v Brensu?.....	8
Vzgoja prihodnjega gospoda Saleškega	9
Učenec v zavodu La Roche-sur-Foron, 1573–1575.....	12
Frančišek v chappuijskem zavodu v Annecyju, 1575–1576.....	13
Dva pomembna dogodka v Frančiškovem verskem življenju.....	14
Frančišek zapusti chappuijski zavod in gre v Pariz.....	16

II.

Študent humanistike in mistike

v Parizu in Padovi (1578–1591)	18
1. PARIZ: 1578–1588	18
Frančiškovo šolanje.....	18
V jezuitski šoli	19
»Na odprtem morju sveta«.....	20
»Hočem videti ... sveto teologijo«.....	21
Kriza	22
Mističen značaj te krize.....	24
Frančišek zapusti Pariz.....	25
2. PADOVA (1588–1591)	26
Mesto in njegova univerza	26
Pater Possevino.....	27

Študij prava.....	28
Študij teologije.....	28
Frančiškovo študentsko življenje v Padovi	31
Doktorat iz prava: 5. septembra 1591.....	33
Podoba mladega doktorja.....	34
Vrnitev na Savojsko	35

III.

Drago pridobljeno duhovništvo

(od februarja 1592 do decembra 1593)	37
Sprejem doma.....	37
Velika Frančiškova zmedenost.....	37
Kaj se je zgodilo v gozdu Sionnazu med potjo nazaj?.....	40
Frančišek zavrne senatorski naslov.....	41
»Moj dragi oče, prosim vas, dovolite mi, da bi pripadal Cerкви.«	42
Frančišek Saleški »prejme oblačilo svetega Petra«.....	43
Prošt Frančišek »v samoti« na gradu Saleških	44
Sveti redovi.....	45
Umestitev ženevskega prošta.....	47
Duhovnik z nogami na zemlji.....	48

IV.

Misijonar, ki tvega svoje življenje (1594–1598)	51
Šableško.....	51
Izbira monsinjorja de Granierja	52
Frančišek odide na Šableško.....	53
Načrtovanje.....	55
Kontroverze.....	59
Frančišek se nastani v Thononu.....	60
Prvo klasje	61
Predah v Thorensu in Annecyju.....	62
Vrnitev na Šableško.....	63
Utrujenost in žarki upanja.....	63
Čas velikih spopadov, 1596–1597.....	67
Slovesna odpoved Antona de Saint-Michela	68
Molk in oblube savojskega vojvoda.....	69
Tri božične maše v Thononu.....	70
Obiski pri Teodorju Bezi.....	71
Tridnevno češčenje v Annemasse	77
Frančišek sprejme službo ženevskega pomožnega škofa	78
Zaradi resne bolezni je Frančišek potovanje v Rim odložil.....	79
Tridnevno češčenje v Thononu.....	80

V.

»Redka ptica na zemlji« (1598–1602)	86
Namestnik monsinjorja de Granierja na obisk »ad limina«.....	86
Frančišek pred areopagom kardinalov in teologov	87
Pomočnik monsinjorja de Granierja	89
Francozi vdrejo v Savojo	90
Smrt gospoda de Boisyja	93
Monsinjur de Granier pošlje Frančiška v Pariz na diplomatsko misijo.....	94
Diplomat in misijonar	95
Postni čas v Louvru	96
Škof in kralj	98
Frančiškov duhovni vpliv.....	99
Škofovsko posvečenje Frančiška v Thorensu.....	102

VI.

Frančišek Saleški – ženevski knezoškof	105
Po Kristusovih stopinjah, kakor apostoli	105
Škof prenovitelj	106
En dan v življenju ženevskega škofa	107
Glas o čudovitih stvareh.....	109
Frančiškovo apostolsko gledanje na svet	110
Najnujnejše naloge novega škofa v letu 1603	112
Sprememba strategije do protestantov v pokrajini Gex	112
Frančišek Saleški, oče Kerubin in Papeška liga	114
Škof in njegovi duhovniki.....	116

VII.

»Bog srečanj«: postni čas v Dijonu leta 1604	121
Da bi se izognil sporu med škofi.....	121
Odlična gospa, oblečena kot vdova	122
Prava težava	125
Ivana Šantalska in njen direktor-diktator.....	126
Frančišek povrne gospe Šantalski duhovno svobodo.....	126
Ivana Šantalska se napoti proti čisti ljubezni.....	128
Končno pride razsvetljenje.....	130
Dopisovanje o duhovnem prijateljstvu.....	131

VIII.

Škof med Božjim ljudstvom (1605–1608)	134
»Celoten svet pod eno samo zvezdo«.....	134
Pastoralni obiski	135
Florimontanska akademija (1606–1610).....	141

Reševanje sporov, 1606.....	143
Smrt mlade Ivane Saleške, 1607.....	146
IX.	
Pisatelj »brez zasoplosti in brez počitka« (1608–1609).....	149
Poroka Bernarda Saleškega z Mirjam Šantalsko.....	149
Služenje dušam: Filoteje in Teotimi.....	150
Nevšečnosti s knjižico in njenim piscem.....	152
Kopica dogodkov.....	154
Ivana Šantalska dobi dovoljenje, da bo sledila svojemu poklicu.....	155
X.	
Uvajanje v bogoljubno življenje (1609 ... in še vedno).....	158
Tri ključne besede.....	158
Kaj je pravzaprav pobožno življenje.....	159
Načrt za pobožno življenje.....	162
Glavne značilnosti salezijske pobožnosti.....	162
Tri vprašanja.....	163
Slog Uvajanja v bogoljubno življenje.....	166
XI.	
Vizitadinke v Annecyju (1610–1615).....	168
Žalovanje v družinah Saleških in Šantalskih.....	168
Ivana zapusti Burgundijo in odide v Annecy.....	169
»Betlehem« nove ustanove.....	171
Zvečer 6. junija 1610.....	172
Nastanek samostana vizitadink v Sainte-Marie.....	174
Frančišek Saleški in monsinjor Marquemont.....	176
Duh Družbe Obiskanja.....	178
Kot sončni žarki.....	180
XII.	
»Razprava o ljubezni do Boga« (leta 1616).....	181
Duhovne vaje za binško 1616.....	181
Vojna na Savojskem.....	182
Postni čas v Grenoblu.....	183
»Razprava o ljubezni do Boga« ali Božja igra s človeškim srcem... ..	185
Glavni osebi v igri: Bog in človek.....	187
Okolje, v katerem se dogaja ljubezenska igra.....	189
Pravilo igre.....	191
Zaključna točka v igri Božje ljubezni.....	192
Začudenje, ki ga je treba razsipati.....	194

XIII.

Na milost in nemilost prepuščen Bogu (1617 do oktobra 1618)	195
»Majhna čebelja buba postane matica«	195
Smrt Bernarda in Mirjam Saleških	196
Apostol Grenobla	198
Na vidiku so nova diplomatska poslanstva	199

XIV.

Pariz slovesno sprejme ženevskega škofa (od oktobra 1618 do oktobra 1619)	202
Potovanje s knežjim spremstvom	202
Diplomat in »noviciat na dvoru«	204
Kadar ima diplomat misijonarsko srce	207
Frančišek Saleški in Vincencij Pavelski	209
Zavod vizitadink v Parizu	209
Mati Angelika Arnauld in njena srečanja s Frančiškom Saleškim ter materjo Šantalsko	212
Načrti pariškega nadškofa	216

XV.

Kadar misijonar sanja o meništvu (oktobra 1619–1621)	218
Zopet se spoprime z zadevami in rednimi opravili	218
Janez Frančišek Saleški, pomočnik ženevskega škofa	221
Sanje o počitku v eremitaži Saint-Germain de Talloires	222

XVI.

»Ljubiti ali umreti. Ljubiti in umreti!« (leto 1622)	225
Vrhovni zbor foliantov v Pinerolu	225
Potovanje v Avignon	227
Ljubiti ali umreti. Ljubiti in umreti!	230
Pomembni datumi iz življenja Frančiška Saleškega	236
André Ravier, 1905-1999	238
Avtorjeva dela o svetem Frančišku Saleškem in sveti Ivani Šantalski	238
Poglavitna referenčna dela in okrajšave	239
Imensko kazalo	241
Vsebina	244